

Акъажун-рин UFC жув-редайдуньядин чемпион-виллин твар хуьналди, Хабиб Нурмегамедова нубатдин се-

ферда вичин бедендин ва ругь-дин къуватар тескикарна. Адан таъсирлу бягъсери-гъалибвилери Дагъустандин, вири Кавказдин халкъар тупламишзава. Спортда дуньядин дережадин чехи гъалибвал тебрикуналди, чна Хабибаз чандин сагъвал ва гележегда мадни еке агалкъунар хьун тIалабзава.

«Ахцегъ район» Р-дин кыл О.М.АБДУЛКЕРИМОВ Райсобранидин председатель А.Н.ПАЛЧАЕВ

1928-йисалай акъатзава

12+

№37 (8694), арбе

ЩИШИИ ДУЪНЪЯ

11-сентябрь, 2019-йис. Газет гъафтеда садра акъатзава.

Къимет 10 манат

РАЙАДМИНИСТРАЦИЯДА СОВЕЩАНИЕ

МУШТУЛУХДИН ХАБАРАР ГАНА

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

10-сентябрдин совещание Ахцегъ муниципалитетдин кыл Осман Абдулкеримован регъбервилек кваз киле фена. Сифте гаф ада муштулухдин шад хабардила башламишна.

- Ахцегъар хъвадай михьи целди таъминарунин мураддалди къведай йисуз республикадин инвестпрограммадик чавай «Ухул - Ахты» цин трубопровод ва чехи мад 3 проект - спорткомплекс, 120 аял-чкадин школа, гъагI 60 чкадин аялрин бахча кутаз алакнава. Спорткомплексдин проектдин документация ава, муькуь объектриз абур гъазур хьувуна кIанзава. Халкъдин яшайишдин метлеб авай и чехи месэляр лайихлудаказ килиз акъудуниз чун мажбур я... - лагъана ада ва залдавайбурун дикъет райондин 90 йисан юбилейдиз гъазурвилер акунин серенжемрал желбна.

Райондин регъбердин гафарай малум хъайивал, 90 йисан юбилейдин мярекатрин сергъятра аваз 4-октябрдин ина махус фестивалдин къайдада Ахцегърин ичерин суварни киле тухуда. Къуд патай хъведай мугъманар бубайрин лап хъсан адетралди къабулуниз чун гъазур хъана кIанда. Алай вахтунда лагъагIла, кылин фикир райцентр, санлай район виривилрикай михуниз ва ам суварин къайдада лозунгрални транспарантрал, талукъ манадин баннеррал безетмишуниз гана кIанда. Райцентр аваданламишуникай рахайтIа, исъятда Мукътадиран, Эмирован тварарихъ галай ял ядай паркар туькIур хъийизва (Эмирован парк гъа суварин юкъуз ачууда), вацIун кьере «Набережная» рекин патав цийи парк туькIурзава ва икI мад.

Ахпа гаф райадминистрациядин экономикадин отделдин начальник Мегамед Касимова къачуна. «Районда сентябрдин вацIун тапшуругъар еменидай 27 ва чилин налогдай 30 процентдин килиз акъуднава. Капитальный эцигунарни чилин участокар актуализироватунин планар, талукъ тирвал, 117 ва 61 процентдин тамарнава. Хъендик кваз кIвалахзавай ксар дуьздаль акъудунин ва чи истеминунар кваз такъазвайбурулай чарар прокуратурадик вахгунин кIвалах активламинава», - лагъана ада.

Райадминистрациядин умуми отделдин начальник Расим Османов СП-ра, чкадин самоуправленидин закондив къурвал, кылди сайтри кIвалахун лазим тирдал акъазна. «Ахцегъринни Хуьруьгрин хуьрерилай гъейри, амай СП-рин сайтри кIвалахзава», - туьгметдин теьгерда лагъана ада ва и нукъсан туькIур хъувун лазим тирди къейдна.

Совещание, Осман Магъмудовича алаят совещанидал гайи вичин тапшуругъар киле тухун ахтармишуналди ва СП-рин килеризни бязи идаратрин руководителриз талукъ тир тапшуругъар гуналди куьтгъарна.

ЧУН ДУСТВИЛЕЛДИ КЪУВАТЛУ Я!

2011-йисан 15-сентябрдила эгечIна гъар йисуз чи республикада Дагъустандин халкъарин садвиллин Югъ къейдзава. Ам республикадин метлебин сувар яз РД-дин Президентди 2011-йисан 6-июлдин акъудай 104-нумрадин Указдин бинедаллаз тайинарна. Адан мурад виче гъаф халкъар яшамин жезвай Дагъустандин вири миллетар тупламишун я. Суварин и югъ ял ядайди яз малумарнава. Чеб и суварихъ галаз

гъахъна.

И вахтунда къецепатан улкведин шагъдин къушунриз муьтIуьгъ тахъунин мураддалди дагъустанвийр Андалалдин дереда, «Хициб» тIвар алай чкада кIватI жез эгечIна. Душмандихъ галаз женгиниз Аваристандин вири пипIерай, гъагI лақрин, лезгийрин, даргийрин, къумукърин, табасаранрин, къубачивийрин, джавийрин дестеяр кIватI жезвай. Андалалдин дереда киле фейи

алакъалу тир вакъияяр 1741-йисуз киле фена. 18-асирдин юкъвара Ирандин Надир шагъ 100 агъзур касдикай ибарат тир, хъсандиз яракъламиш къушунар галаз Кавказдиз гъахъна.

Дагъустанда гъамиша гъаф миллетрин векилар исягъвилелди яшамин хъайиди я. Амма 18-асирда Дагъустанда киле фейи вакъияйри гъар жуьре чIаларал рахазвай, чпихъ гъар жуьре адетар авай халкъар сад хъуналди, пехъи душмандиз къулукъ рум гуз жериди къалурна. Надир шагъдихъ, вичин къушунар кьве патал пайна, Дербентдай, Къайтагъдай ва Таркидай, гъагIни Шагъ дагъдай, Магъу дередай, Къазикъумухдай ва Хунзахдай гъужум авуналди, вири Дагъустан муьтIуьгъардай ниятар авай.

Гъеле 1733-йисуз Надир шагъдин къушунри Багъдадин патав Туьркиядин къушунар кукIварнай. Ада вичин къудратлу къушун Дагъустанда магълуб жеда лагъана гич фикирни авунавачир. Сифтедай Надир шагъдин чапхунчивилин ниятар фикирдиз къачунвайвал уьмуьрда килени физвай. Адан зурба къушунри сад-садан гуьгъуьналлаз гъалибвилер къазанмишзавай. Чпи муьтIуьгъарай чкайра абуру агъалийриз еке зулумар ийизвай. Къазикъумух хуьр къачурдалай къулукъ шагъдин къушунар Андалалдин сергъятрив агакъна. Иранлуйрин къушунар и шегъердиз 1741-йисан 12-сентябрдиз

инсафеуз ягъунра дагъустанвийри иранлуйрин винел гъалибвал къачуна. И карди Дагъустандин геополитикадин метлеб мягъкемарна. Ам рагъакIидай ва рагъэкъечIдай патарин арада авай стратегиядин муьгъ яз гисабзавай.

Андалалдин дереда къачур гъалибвиле къецепатан улквейрин чапхунчийриз Дагъустандин халкъарин садвиллин къуват ва гунар къалурна. Амма, гъайиф хъи, чи чIехибубайрин гъунарлу и къазанмишун са шумуд асирда рикIелай ракъурнаваз хъана. Чи республикадин тарихда важиблу и вакъиа рикIел хъунин гъакъиндай къарар Дагъустандин халкъарин III съездаль къабулна. Гъавилий 15-сентябрдиз - дагъустанвийрин саднавай къуватри Надир шагъдин къушунар барбатI авур юкъуз, Дагъустандин вири пипIера шадвиллин мярекатар тешкилзава.

Суварин юкъуз «Ахцегъ район» МР-дин къбарардин бинедаллаз чи райондани РД-дин халкъарин садвал мягъкемарунихъ ракъурнавай серенжемар, и месэладиз талукъ экспозицияр, край чирдай музейда шикилрин ва ктабрин выставкаяр тешкилзава. Умуми образованидин школайра и темадай «Чун дуствилелди къуватлу я» лишандик кваз ачур тарсар, «Зун дагъустанви я», «Зун россияви я» лишанрик кваз райондин жегъилар патал мярекатар киле тухузва.

СПУТНИКДИН ТАДАРАКАР ПИШКЕШНА

М.НАРИМАНОВ

Чна гъеле хабар гайивал, 14-октябрдиз республикада аналоговый сигнал тамамвилелди хкудда ва ам рекъемрин вещанидал элячIда. Рекъемрин эфирный телеведенидин зонадикай улкведа 18 агъзур хуьр магърум жеда. Абурукай 6 агъзур хуьре са касни яшамин жезвач, амай 12 агъзурда лагъагIла, саки 800 агъзур хизан ава. Гъа ихътин хуьрерин агъалияр спутникрин телеведенидин куьмекдалди виридавай менфат къачуз жедай 20 телеканалдикай ибарат тир пулсуз пакетдалди таъминарна.

Россиядин Федерациядин рекъемрин жигъетдай вилик финин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерство рекъемрин эфирный телеведенидин зонадик акаг тавунвай хуьрерин агъалияр патал къезилвиллин шартIарин гъакъиндай спутникрин телевиденидин операторрихъ галаз икърар хъанва. Вири операторри и тадаракрикай менфят

къачузвайбуру чеб къезилвиллин къиметрай махус антеннаяр маса гуз гъазур тирди тескикарна. Гъа икI, агъалийриз абонентвиллин гъакъи къачун тавуна 20 телеканалдиз килигдай мумкинвал жеда.

Рекъемрин сигнал къвен тийидай хуьрерин арада Ахцегъ райондин Къақларин хуьрни ава. Ина Вагандин Чехи дяведин районда тек сад тир ветеран Неби Азизович Исмаилов яшамин жезва. Дагъустан Республикадин руководство ветерандиз пишкеш яз «НТВ-Плюс» спутникдин телевиденидин тадаракрин комплект рекъе туна. Ам ветерандив «Ахцегъ район» МР-дин килин заместитель Алмас Шуаева ва муниципалитетдин администрациядин умуми отделдин начальник Расим Османова вахкана. Дяведин ветеранди вичиз ганвай дикъетдай ва тадаракар рекъе тунай чухсагъулдин келимаяр лагъана. Спутникдин тарелка эцигун ва рекъемрин телевиденидик кутун патал чкадал волонтеррин бригада рекъе тунва.

АХЦЕГЪ РАЙОН ТЕШКИЛАЙДАЛАЙ ИНИХЪ 90 ЙИС ТАМАМ ХЪУНИЗ ТАЛУКЪ ЯЗ

КЪИЗИЛДИН ГЪАРФАРАЛДИ КХЪЕНВАЙ ТIВАР

Мердали ЖАЛИЛОВ

Гъилевай йис Ахцегъ райондин 90 йисан юбилейдинди я. Къведай 2020-йисуз лагъагIла, чи культурадин зурба дестекрикай сад тир Ахцегъ Мирза Алидин 250 йис тамам жезва. Адан тIвар неинки лезгийрин, гъагI вири Дагъустандин тарихда халкъ азад авунин, аслу туширвал, садвал хуьнин женгера чпикай гъакъикъи дестекар хъайи, тарихдин муракъб, четин шартIара дагъвийриз чеб саламатдиз хуьнин асул рекъер къалурай шейхерин шейх Ярагъ Мугъаммад, Къазикъумухви Жамалдин, Имам Шамил ва я Рухун Али хътин камалэгълийрин жергеда къизилдин гъарфаралди кхъенва. Абуру неинки чпин вахтунин лап савадлу ксар, гъаф терефрин чирвилер авай алимар, шаирар, философар, гъа са вахтунда духтурарни, дипломатарни, сердерарни хъана.

Мирза Алидиз лап хъсандиз халкъдин медицина, физика, астрономия, математика, араб, фарс, туьрк, гъатта урус чIалар, рагъэкъечIдай патан халкъарин поэтика ва риторика, юриспруденция чидай. Гъаф терефрин

чирвилер авай кас хъуниз килигна адакай Ахцегъ саки 30 йисуз къазини (кылин судья), инсанриз духтурни, муаллимни, герек макъамра лап еке месэлайрай кыл акъудиз алакъай дипломатни хъанай. Ахцегъ Мирза Али

КЪЗИЛДИН ГЪАРФАРАЛДИ КХЪЕНВАЙ ТІВАР

1 ←

и дуьньядал 87 йисуз яшамиш хъана, лап четин ва муракаб рехъ фена. Иллаки имам Шамила Ахцегъ къеледал гъужумаила, яшлу Мирза Али вичи гуьзлемиш тавур гьалара есирда къуна, Ирибдин къеледиз суьргуьн авуна, адал гужар, азабар гзаф акьалтна. И крарин гьакьиндай шаирдин чав ахгакьнавай шиирри, адан чарари ва маса документри шагидвалзава. Амма руьгьдин зурба дестекди вири магьрум-вилериз, вичел вегей члулав бугьгенриз таб гана. Ада вич имандал кьели мусурман, чьехи шаир, камалгьли тирди субутна. Вичин вахтунин вири зурба алимрин арада вич къуватлу тирди къалурай къазиди Имам Шамилан патай чьехи гьурметни къазанмиш хъува. Имамди яшлу касдиз азавлихъ галаз санал пишкеш яз 17 йиса авай рушни свасвиле гун дуьшуьшдин кар тушир.

Мирза Алидин рафтарвал ва алакьунар себеб яз Ахцегъпарадин общество Урусатдин пачагьди къадарсуз чьехи налогар гуникай азадна. Дагъвийри азавилин ва аслу туширвиле рехъ чьехи урус халкъдихъ галаз санал, Россиядин куьлгедик кваз яшамиш хъуна авайдакай сифте яз лагъай-бурукай садни Ахцегъ Мирза Али тирди рикел хкун кутугнава. Куьрелди, Ахцегъ Мирза Алидин ирсини чи халкъдин къисметда гзаф еке чка къазвайдал шак алач.

Гъайиф хьи, гьелелиг а ирс тамамвиледди я къватнавач, я ахтармишна чирнавач.

Ахцегъ Мирза Алидики са бязи малуматар тарихдин жуьреба-жуьре къатгалра, алимрин дафтарра ава. Чав са бязи делилар Алкъвадар Гьасан эфенди («Асари Дагъустан» кьиналди), профессор А.Агъаева, рагьметлу алим-арабист Гьалиб Садыкъиди, гуьгьуьнлай профессор Гь.Гашарова, архивариус Н.Бедирханова (Ахцегъдин къеледин комендант хъайи Ф.Ротан руш Нинадин кхьинар гьечли ктаб яз чап авуналди), профессор Джонрид Агьмедова документрин бинедаллаз кхъенвай повесть «Эжъ гьед» чи газетда чап авуналди ва масабур агакьарна. Амма ахьтин уьмуьр фейи инсандикай делилар, чи гьисабрай, герекзавайдалай лап тимил я. Шаирдихъ шииратдин гьихьтин хазина хьанатла, гьа кардин патахъай адан лап тимил шииррини шагидвалзава. Амма эсерар гьинава бес?

Ахцегъ Мирза Алидин биологдин, адан духтурвиле, жерягъвиле сирер чирзавай ктабар гьиниз фена? Гьа са вахтунда ам астроном, астролог, математикни тир эхир... Вири и терефри чеб ахтармишун, илимдин рекьелди кимет гун ва чи несилрив ахгакьарун истемиззава. И гафар лугъуз, кхьиз, йисар физва. Крар?..

Къе чаз чьехи арифдардин гьакьиндай чи девирдин зурба алимрикай-арабистрикай сад хъайи рагьметлу Гьалиб Садыкъиди вичин вахтунда чи газетди акьудай (1993-йисан 1-май) бязи делилар рикел хкиз къанзава. Гьикъ хьи, абурухъ чи къенин ва къезмай несилар халисан ватанпересар яз тербияламишунин карда еке метлеб ава. Абуру чаз чи тарих мад ва мад сеферда веревирд хъувун, гьич са затни рикелдай алуд тавун важиблу тирди раиж ийизва.

...Али ал-Къумухиди вичин «Таражиму улеман Дагъыстан» твар алай, гьилин хатларинди тир ктаба чи ватангьлидики кхъенвай ибарайриз килигин. А вахтара

Яхул вилайтда лап зурба зигьиндин сагьиб са аял дидедиз хъана. Амни гила Лак райондик акагъзавай Кубра хуьруьнви Шагьмир тир. Адан зигьиндин, къатунрин къадар-гьисаб хъанач. Ам тек пуд вацра вичиз тарс гузвай алимдилай вини дережадиз къечьелна. Гила Яхул вилайтда адаз тарс гудай алим амуькьнач. Къумуха алимар къатун хъана, ихьтин жегьилдиз са мажера жагъурун крарардиз къачуна. Абуру ахьтин фикирдал атана хьи, Дагъустанда Шагьэмирар тарс гуз жезмайди тек са Мирза Али ал-Ахты я. Гьакъ и зурба къатунар авай жегьил Ахцегъиз акьатна. Маса са касдивайни пуд вацралай артух тарс гуз тахъай и жегьилдиз Мирза Алиди бегьем са йисуз тарс гана...

Мирза Али ал-Ахтыдин девир гзаф муракабвилералди тафаватлу хъана. А девирда исламдин дин михьиз хуьн ва Урусатдиз Кьиблепатахъ къведай вири рекьер агалунин месэлаяр вилик акъвазнавай. Ханарикай ихьтин терефдал алайди къвед лагъай Сурхай хан тир. Ам гьа девирдин лап зурба алимрин жергедикни акагъзавай. Адаз алимрин арада ихтибарлу меслятчи-ярни авай. Ик, гьар са четин месэла ада алимрин советдал гьялдай. И члавуз Мирза Али къазини и хандин терефдал алай, адан меслятчийрикай сад хъанай. Вичин фикирар кьиле тухун патал къвед лагъай Сурхай хан Ирандиз фена. Амма вичин мурад кьилиз акъат тавуна, вични ханвилай акъудайла, Мирза Али къазини гъавурда гьатна хьи, и рекьихъ эхирдалди бине авач. Гьа ик адакай Урусатдин терефдар хъана. Нетижада Урусатдин гьукуматди адаз офицервиле чин, гьакъ махсус дуьлхунни тайинарна.

Кардин гъавурда тамандаказ ва эхирдалди гьат тавурбуру фикир авун мумкин я: Мирза Али къазиди гуя гьа тереф вичиз хийирлу тиртла, гьа патахъ ян гузвай. Амма ихьтин фикир эсиллагъ дуьз туш. Машгъур алим вичин намуьсдин эмирдалди, вичин къатунралди мусурман халкъ патал виридалайни хийирлуди тир рекьел мягькемдиз акъвазнавай. Месела, Мирза Али къазиди къвед лагъай Сурхай хандин

тарифардай одаяр кхъена. Амма Аслан хандиз – ваь. И кар себеб яз, еке жазаяр гун гуьзлемишзавайтлани, арифдарди и кар авунач хьи, авунач. Аслан ханди лагъайтла, алим ва чьехи шаир хъуьтлуьн лап мекъи вахтунда Къурагъиз гъана, парталарни аламаз вацук кутаз туна.

Шамилан девирдани Мирза Али къазидиз тимил азиятар хъанач. 1842-йисуз Шамилан къушунар Ахцегъиз мукьва хъайила, Мирза Али къазидиз урусин патав фена. Урусини ам икьрарар кутунун патал дагъвийрин къушунрин кьиле авай Гьажимураданни Даниял султанан патав ракурна. Кар ише феначир. 70 йиса авай алим яхдиз Ахцегъай Хунзахиз къван тухванай...

Имам Шамилаз Мирза Али къазидиз алим-вилеин ва шаирвилеин зурба устад тирди чидай. Гъавилай имамдиз и зурба арифдар вичин патав хъана къанзавай. И кар патал Шамила вичин набрикай илимдин рекьий виридалайни вини дережада авай Юсуф ал-Мисри майдандиз акъудна. Хейлин алимарни алай чкадал и къве касдин арада илимдин акъажунар башламиш хъана.

Юсуф ал-Мисриди Египетда, Къагъир шегьерда «Джамий ал-Азгъар» твар алаз вири дуьньяда машгъур университет къутягънавай. Мирза Али къазиди анжах Дагъустанда чирвилер къачунвайди тир.

Сифтегъан акъажунар араб чалалди кьиле физвай. Юсуф ал-Мисриди акуна хьи, араб чалалди и кас вичивай тухуз жедач. А члавуз гьакъ алимриз туьрк чални чпин дидед чал хьиз фасагъатдиз чидай. Дагъви алимдиз туьрк чал чир хьун мумкин туш лагъана, Юсуф ал-Мисриди гьужетар туьрк чалал давамариз башламишна. Инани Мирза Али къазидиз къулухъ акъвазнач.

Юсуф ал-Мисриди лап фасагъатдаказ фарс чални чидай. Ада университет къутягъунилай алава, саки цуд йисуз Мисирда вичин уьмуьрни кечирмишнавай. Француз офицеривай дьае тухунин сирерни чирай и касди гила вичин эхиримжи такъат худда туна – ам фарс чалал рахаз бешламишна. И дуьшуьшдани Мирза Али къазидиз гьужуьна акъвазнач. Гила Юсуф ал-Мисриди Мирза Али къазидиз лугъуда: «Стха, шиир яратмишуна арабрин чпин арадани вав барабарди тек-туьк жедач. Ви алимвилерни вири залай са кьилин къакъан я».

Мирза Али къазидин ученикар: Алкъвадар Гьасан эфенди, Къатрухай (гилан Рутул райондин хуьр) Агьмед ва Мегьамед эфендияр, вичин стхадин хва Мегьамедшериф эфенди, Гьажиди Абдурагьман эфенди ал-Ахты. Ибуру вири алимар хьиз шаирарни тир.

Мирза Али къазидин вичин вахтунда шейх Мугьаммад ал-Ярагъидихъ, шейх Джамалутдин ал-Къазиди-Къумухидихъ, Саид ал-Араканидихъ, Магьарам эфенди ал-Ахтыдихъ, Саид ал-Шиназидихъ, Саид ал-Къачмазидихъ ва гзаф масабурхъ галаз алакьаяр хъана. Гьакъ ам къумукьрикай Мегьаммед эфенди ал-Эндиревидихъ, Ибрагьим эфенди ал-Эрпелидихъ, даргийрикай – Баркъа Къадидихъ ва Юсуф ал-Губданидихъ галазни таниш тир.

Шейх Мугьаммад ал-Ярагъидилай

Мирза Али ал-Ахтыдал ракурнавай са кагъаза ихьтин гафар ава: «Вичик жуьреба-жуьре сифетар квай «Ат-Танийя» твар алай къасида рекье твазва. Ядигар яз вич къвачин къаник квай руг тир, инсанрин арада са фугъара тир, чьехи алимгълийрин ценерик галкъанвайди тир, кесиб ксариз куьмек ийиз алахънавай, камаллу алимрин муздур тир фугъара (жувакай ихьтин, жув агъуз къадай гафар кхьин а девирдин къайда тир. – Гь.С.); вич алимрикай яз машгъурди тир, вичив барабарди мад авачир, чинебан сирер чидайбурун даях ва вич чьехи шейх тир (инал «шейх» лугъудай гаф арабрин къайдада муаллим, эфенди манада ишлемишнава, – Гь.С.), инсанриз вири алимар ачуьрзавай, гьар патахъай хабардар, мусурмандин эсил гуьнгуьна хутагъвайди тир, инсанриз шаклу тир месэлайрин куьлег гвай, вири алимрин арада вич текди тир Мирза Али эфендидиз. Я Раббиди, адан илимрин нур, адаз чизвайтлеби илимрин рагъ къве дуьньядани чи винелай хкаж тавурай, адал камаллувилеин ишигъ кьуй атунвай хкаж хъуй ва зи савкъат адаз бегемиш хъуй, ада и «Къасида» кьелна, чун патал са дуван авурай. Идалай гьужуьниз риклин саламар я чи патай диндин рекьел алай вири стхайризни вахариз. Эгер куьне чакай хабар къуртла, гьамд хъуй Чьехи Халикъдиз, чун чи дагъвийрин гьечли-чьехи талгъана, абуруз чьехи ксарин рекьерикай хабар гунал машгъули я».

Шейх ал-Ярагъиди Мирза Али къазидиз кхъенвай шиирни ава. (Адан царбацар таржума Гь.Садыкъиди авуна).

Гъуьл хьтин са алимдилай
агакьна зав шиирар,
Хранвай ракъинни нурдикай
ана гьар са цар,
Абуру кхъенвай алимдикай
къвахъзавайди я хийирар,
Ватан адан – Ахцегъ шегьер,
гьар са пад тир атирар.
А ватандин лап гьар са цук
пехилвилеиз кутугда,
Ажеб нуш тушни ана авай
чими мьендин ятар?!
Тамашайла тухуз къве вил,
рапрап гуда гьар сани.
Ам халкъ авур Халикъдинди
я ана авай гьар гьунар.
Садалайни алакьдайди туш
тариф авун а касдин,
Гьар гьа касди авуртлани,
а тарифдихъ жеч къадар.
Гьикъван зурба, гьам девлетлу,
сафаватлу са касни,
Гекъгайтла алимдив,
ам жед са савдагар.
Гьинва жерме чьехи касдиз
абур авур яратмиш!
Цуд сеферда лайихлу я адаз
авун тарифар.
Гьар жуьредин хьсанвилер
адаз хьун чи мурад я,
Садалайни алакьдайди туш
адахъ авай гьунарар.
Зунни муьгьтежди я ада
хийир-дуьа авунихъ,
Къабудлайди я Иллагъиди
ада авур дуьаяр.

ЧТО ДОЛЖЕН ЗНАТЬ АБОНЕНТ О ПЕРЕДАЧЕ ДАННЫХ ПРИБОРА УЧЕТА ГАЗА

Уважаемые абоненты!
ООО «Газпром межрегионгаз
Махачкала» напоминает:

При наличии прибора учета газа абонент обязан ежемесячно сообщать поставщику газа сведения о показаниях счетчика (п.21 Правил поставки газа №549 от 21.07.2008 г.).

Также, п.3.4.4. «Договора о поставке газа для обеспечения коммунально-бытовых нужд граждан» гласит, что абонент обязан ежемесячно, до 25 числа текущего месяца, сообщать поставщику сведения о показаниях прибора учета газа в квитанции по оплате за потребленный газ или другим доступным способом.
РЕКОМЕНДУЕМ:

– передавать показания прибора учета газа в конце каждого расчетного месяца (до 25 числа);

– подключить услугу «Личный кабинет абонента» на сайте ООО «Газпром межрегионгаз Махачкала» (www.mkala-mrg.ru) или скачав приложение «Мой Газ».

С помощью услуги «Личный кабинет абонента» Вы сможете:

– оплатить потребленный газ;
– передать показания прибора учета газа (при условии соответствия прибора учета газа требованиям законодательства);
– посмотреть баланс и детализацию лицевого счета.

ЧИР ХЪУН ХЪСАН Я

Руфуник ял акагнавайла, гьар 30 декьикадилай кудаь циз 3-4 хуп авун меслят къалурзава.

Дабанрал члаха-члахар (шпоры) алайла, гуьлуьтриз яру истиву вегьена къекьведа.

Эгер гьар экуьнахъ ичли рикелай 10-12 миндалдин хвехвер ишлемишайтла, куьн гьар гьихьтин хъайитлани аллергиядикай азад жедач.

Жалгъаяр тлазвайла, вирт, кьери горчица, къел, сода (вири сад хьтин пар) сад-садак какадарна, тлазвай чкайривай гуьцна, винелай жуна алчукна, экуьналди тада. Ахпа чими целди чухъуьн хьийида. Ихьтин къуд процедура авун меслят къалурзава.

Яб тлазвайла, жунадин са къусуник са силих серг кутуна, япа эцигайтла, тлап фад секин жедач.

Япариз ван агун зайиф хъанвайла, серкин миже ва оливадин ягълу (1:3) сад садак какадарна, къуьд юкьуз гьар са япуз са стлап вегьедач.

Къен кьели хъанвайла (запоры), са шумуд юкьуз экуьнахъ ичли рикелай хуьрекдин са тлуруна авай оливадин ягълу ишлемишда. Ида неинки ратарин къвалах хъсанарда, гьакъни бедендин хам михьи, чларарин ва кикерин ери мягькемарда, инсан яхунарда.

«Къзилди нур гуда-
бахт гыдач» - халкъдин мисал

Н.А.ГЪАЖИЕВ,
зегъметдин ветеран, журналист

Хуьруькай тIимил хкатна иниз къезвай рекъин къерехдал накъвадин кирпичикай эцигнавай са мертебадин куьгъне хъанвай тек къвал ала. Ина кесиб, гыдаз-гадаз ацалтай къвалахар ийиз вичин хизан хуьзвай Забит яшамиш жезва. Адахъ паб Забияталай гъейри къве гадани авай. Аялар – 12 ва 10 йиса авай Гъасанни Гъуьсейн ара-бир дидедиз куьмекар гуз жедайтлани, гьелелиг къвализ бакара тушир. Чпин къугъунар ийиз экъуьнлай няналди абур куьчейра жедай. Хуьр акъван яръга тушиз текдиз хкаж жезвай къакъан дагъдин патав гвай. Векъин уьруьшар авайтлани, адан чIехи пай къванерикайни хци куклушар цавуз, жидаяр хъиз, гъахъзавай чархарикай ибарат тир. Ина гъар жуьре чуьлдин гъайванарни, тик, хаталу чархарин арайра къушарни авай. Маса кесги авачирла, Забит иниз атана къветерин, туртурин ва маса къушарин мукарай какаяр къвалгъдай. Ада абур маса гуз хизан хуьзвай. Са сеферда ам, четин ва хаталу тиртлани, гъамишандайла виниз хкаж хъана. И чIавуз чархун хци къванерин арадай адаз векъерикайни цIакуурикай туькьурнавай мукана къуд кака авакана. Къуш вич инал ала-чир. Какаяр вечеренбур къван авайбур тир, амма абурал къил акъат тийидай гъарфариз ухшар ажайиб нехишар алай. Са къуьнини гъавурда акъунвачиртлани, абурухъ хъсан къимет къачуз жедайдак умуд акатай Забит какаяр гъаз къвализ къезва. Адавай гъаф душъушра какаяр маса къачузвайди хуьре авай савдагар Абрам тир. Забита и какаярни гъадаз тухвана.

Какаяр акунмазди теспачавал акатай савдагарди гъиле къачуна, и патахъ а патахъ элкьуьриз, дикъетдивди абурун нехишар ахтармишзава. Гъарфариз ухшамеш цIарарай ада чувудрин къадим идиш чIалал малум жезвай келимаяр къелзава: «Какаяр ханвай къушран къил тIуьрдакай пачагъ, рикI тIуьрдан сиве къизилар жедат». Вичин къалабулухвал секинарна, ада агъвалатдикай бейхабар Забитаз «За ибур къачузва» – лагъана. Гъамиша шкъакъвал къалурзавай Абрама мекв ацIай къзилдин пулар гайи Забит хвешивилый вич вичивай къвахъна, адан гъил къуна вафалувал къалурзавайла, Абрама ам акъвазарзава. Вичив гвай пуларив ацIанвай тумаждин кесе къалурза: - А къуш вуна къуна гъадан шурпа заз гъазурайтIа, и кесе ваз гуда, - лагъана ам рахкъурзава.

Киседин суьгъуьрлувал екеди тир. Гъикъван хаталу тиртлани, Забита чилиникай давла (ловушка) туькьурна а какаяр ханвай саки верч къван авай къуш къуна, туклуна. Абрама лагъайвал, къушран къилин рикI якарин квал къажгъандиз вегъена, къулал эцигнава. Хуьрек гъазур жезвайла вич Абрамаз хабар гуз физва. Забит къежел вичин къайгъуйрик къвай. Куьчейра къугъунарна гишинвал квал хтанвай Гъасанни Гъуьсейн къвализ

гъахъайла, ргъазвай яклун атирлу ни галукъай гадаяр къажгъандиз килигзава. Ютур, лув ва маса яклун тикейр хкудиз жуьрэт тахъай аялри диде-бубадин къил акъатдач лагъана, гъисаба авачир гъвечи кIусар-къил Гъасана, рикI Гъуьсейна тIуьна кучейриз чукур хъуьна.

Мугъман галаз хтай Забитаз къваллай тIеамлу хуьрекдин атирлу ни къезва, Абраман иштIагъни бегъем ачух жезва. - Тадиз хкудна гъваша яklar, - лагъана папаз буйругъна, иеси мугъманни галаз къвализ гъахъна, тахтунал алай паласадал тIуьн гуьзетиз ацукъзава. Са синидиз яklar акъудна итимрин вилик эцигна Забит экъечIзава. Яklar гъинихъ-гъанихъ чална къани тикейр жагъун тавур Абрам дели жезва:

- Гъинава къил? Гъинава рикI? - гъарайзава ада.

Тажуб хъайи Забита – «Къил, рикI куьз я? Ингъе, яklar вири инал ала, неъ къани къван!» - лугъуда.

- За ваз къилин рикI кутур лагъанай хь?

- Лагъанай, за абур кутунвай.

- Гъина ава гила абур? И яklar вири жува неъ!

Са къуьнайни къил акъат тавунвай Забита: «Аялри хкудна тIуьн мумкин я» – лагъана фикирна вичи-вичик. Авайдалайни туьнт хъайи Абрама хъел квал – Гъаша инал аялар, ахкъуда абурун руфунрай къилин рикI, аха и кесе вири види жедат, - лагъана къвалал алай тумаждин турба къалурзава. Муькьу къвале ацукъна и гафар ван хъайи, Забиятан рикI къудгъун хъана къвачерик зурзун акагъзава. Аялрин къилел куьрс хъанвай хаталувал гъиссзавай диде къежел экъечIзава.

Гъа и арада хтай аялар ада къуна къвалин къулухъ патахъ тухвана: - «Ката, балаяр, къил къутармиша, иниз муькьвара хкъемир...» лагъана. Къваллай Забита: «- Хтаначни аялар?» - лагъана хабар къуна. - Ваъ, - лагъана Забит къвализ гъахъ хъуьна. Катай аялар мад къвалихъ элкъвенач. Абур, ргъазвай къажгъандач хъиз, ван алай са шегъердиз акъатзава. Къилин куьчеда халкъ гъаф ава. Ина рекъин и падни а пад сад садав игис хъана сикдиз эцигнавай туьквенар, чайханаяр, гъар жуьре затIар маса гузвай лавкаяр суьсетрив ацIанвай куьчейрал алай дезгейри, чилерални квал экъанай гъар жуьре яметри фикир желбзава. Къекъезвай инсанрин, чпин шейър къачу лугъуз эверзавай савдагаррин ванер сад садак какахъна, чIижерин къуьнувал хъиз, ван ацалтнавай куьче вичин адетдин уьмуьрдал яшамиш жезвай.

Чпин къисметда вуч къхъенватIа абуроз малум туш. Гадайриз гишин я. Гъинихъ вил вегъейлани акъазвай затIари абурун иштIагъ мадни къати ийизва. Амма жибинда са кепекни пул авач, са вуч тIани чуьнуьхиз къанз хелвал ахтармишзава. Гъа и арада халкъ къалабулух квал гъерекатдик акагъзава. Куьчедин агъа къилий балкъанраллаз къезвай дестедин хурук акагна инсанар инихъ ахмиш жезва. Дестедин къиле акъвазнавай яръга балкъандал алайди гъилевай къамчидив ягъиз вилик акатай садни къутармиш тийиз, «рехъ-рехъ»-

лугъуз вилик физва. Адан хура гъатай халкъ къве патахъ пай хъана, гъарнихъ катзава. Къамчидин «дад» акурбур тIимил туш. КIвенкIве авайдан гуьгъуьналлаз балкъанрал алай атлуьрин юкъва аваз нехишралди безетмишзавай пуд балкъан кутIуннавай ипекдин парчадал къеви авунвай фургъун къезва.

Атлуьрикай катна къерехдив игис хъанвай инсанар къил хкаж тежес, вилер чиле туна, юкъ какурна киснава. Фургъунда вуьз аватIа килигиз къан хъана, са тIимил къил хкажиз гъазур хъайи Гъасаназ гъа декъикада уьфт яна далудал гъалч хъайи къамчиди цIу хъиз кана са затIни ахкунач. Балкъанрин десте куьнедин вини къиле вилерикай къвахъ хъуьна. Куьчедавай халкъ гъа вич авай гъерекатдик ахкагъзава. Къамчи галукъай чка гъилив тIушуниз къил хкаж хъувур Гъасан вилеривди стхадихъ къекъезва. Амма Гъуьсейн санани авачир. Няналди ам и куьчейра къекъевена-стха жагъанач. Ам кур пашман яз, хажалатди къуна, вуч ийидатIа чин тийиз хиялдик кваз рехъди физва. Халкъ чIиз, дезгейр къватI, туьквенар къеви хъийиз эгечIна.

Чайханаяр ачух амай. Къилел чалма алай, парталдай варлувал къатIуз жезвай, чIулав спелар къвай, чина вич вичихъ инанмишвал авай юкъван яшарин итим чай хъваз ацукъна ачух раklarай куьчедиз килигзавай. Гишинвилдин гъисс къати хъанвай Гъасан инихъ-анихъ физвай. ТIеамлу шейър гъаф акъваза. Каш къуватлу жезва-дезгедин къвалавай физвайла, гъил яръги авуна къерехдал алай ич къачуз къан хъайи ам иесидиз акуна. Ада аялдин гъил къевиз къуна «Угъри, угъри» - лугъуз, ам вичихъ чIугъвазвайла, аял къунвай гъил къуватдал чуькьвена чалма алай итимди ам секинарзава.

- Вуч гъарай-эвер я? Угъри къунвани? - лагъана ада.

- Эхъ, чIехиди, ингъе, ич чуьнуьхъзава. За ам чавушдив вахкуда, гъил атIайла адаз чир жедат гъикI чуьнуьхардатIа! Инал инсанар къватI жез башламишна.

- Чавуш акъвазара, ви ичин къимет гъикъван я? Ма ваз пул, им ви ичерин къиметдилай парани я, - лагъана Гъасан савдагардин гъилий ахкъудна вичихъ галаз чайханадиз тухвана ацукъарзава варлу касди. А итимди жузунар авуна, ам къвалюгъ авачиз куьчейра гъатнавай гада тирди чир хъайила, тIуьн гана, чай хъваз туна, ам вичихъ галаз хутахъзава.

Къвед лагъай юкъуз абур Мустафадин къвалер алай чкадив ахкагъзава. Инаг гуьзел чка тир. Ачух чуьлдин майдан, юкъвал гъар жуьре емишрин багъ, адан къене къвалерин еке дарамат, а патал гъамга хътин миьхи яд авай вир. Чуьл къуд патахъай ястивал квал хкаж жезвай къачу векъерин тейейри къаярикай хуьзвайди хъиз, элкьуьрна къуна. Тейейрин чинрик тIиш чиле туна векъ незвай хиперин суьруьяр квал акъваза. Ибур вири Мустафадин хсусият я.

(КъатI ама)

КАРТОФЕЛЬНАЯ МОЛЬ НЕ ПРОБЛЕМА, А БЕДА!

Марина МУРСАЛОВА,
начальник отдела Управ-
ления Россельхознадзора по
РД, заслуженный работник
сельского хозяйства РД

Картофельная моль – это карантинный вредитель. Родиной ее является Америка. В Россию (Краснодарский край) она пришла из Грузии. Ее основная кормовая культура – картофель, но она не брезгует томатами, перцами, баклажанами, табаком и всеми другими пасленовыми, в том числе и дикорастущими. Прекрасно развивается в хранилищах, где температура более +5 градусов.

Бабочка серого цвета, размером как платяная моль (до 16 мм), яйца очень мелкие (0,4-0,8 мм). Гусеницы летом питаются листьями пасленовых, вызывая их ослабление. При высыхании ботвы картофеля гусеницы спускаются в клубни. Повреждается весь клубень, который очень скоро превращается в трухлявую губку. Обычно в одном клубне бывает около 10 личинок разных возрастов. Отличительными признаками поврежденной картофельной моли является наличие экскрементов в минах листьев и черешков.

Хранилище картофеля перед зимней закладкой обязательно нужно побелить известью, его стены не должны иметь трещин, чтобы туда не заползали личинки для окукливания. Мусор, очистки и поврежденные клубни необходимо сжигать, а не выбрасывать на свалку, так как они будут рассадниками вредителя. И самое главное – не покупайте картофель неизвестного происхождения, просите карантинный сертификат у продавца, развяжите мешки, осмотрите внимательно несколько клубней, разрежьте хотя бы один. Если вам откажут в тщательном осмотре картофеля – ждите подвоха. Никогда не оставьте сторонними наблюдателями и при подозрении на картофельную моль обязательно сообщите об этом в местную администрацию или администрацию рынка, а они уже свяжутся с представителями Россельхознадзора.

Помните, что у картофеля множество других почвенных вредителей, но нитевидные ходы диаметром 2-3 мм, да ещё заполненные экскрементами, бывают только у картофельной моли. Также ходы под кожей делают только личинки картофельной моли.

Ещё раз обращаюсь к вам, уважаемые читатели, отнеситесь со всей серьёзностью к возможному появлению на наших территориях этого крайне опасного вредителя – картофельной моли. Всё в ваших руках и ваших действиях. Попробовать генномодифицированный заморский картофель, который не повреждается никакими вредителями, ещё успеете. А вот неповторимый вкус Дагестанской картошки можете очень скоро забыть.

ПРОВОДИТСЯ КОНКУРС

Министерство информатизации, связи и массовых коммуникаций Республики Дагестан объявляет прием заявок на участие в республиканском конкурсе на лучший антиэкстремистский и антитеррористический контент (далее – конкурс). Конкурс проводится в соответствии с государственной программой Республики Дагестан «Комплексная программа противодействия идеологии терроризма в Республике Дагестан на 2018-2020 годы».

Цель конкурса – усиление активности медиасообщества Республики Дагестан, направленной на информационное противодействие идеологии терроризма и экстремизма в Республике Дагестан.

Участниками конкурса могут быть электронные, печатные средства массовой информации, сетевые издания Республики Дагестан, рекламные агентства, а также авторы (авторские коллективы), чьи материалы антиэкстремистской и антитеррористической направленности были опубликованы, размещены в эфире, в сети Интернет, средствах наружной рекламы в 2019 году.

Требования к конкурсным работам (материалам):

– **Видеоматериал**, размещен-

ный в социальных сетях, медиапанелях, телеэфире (видеоролик, телепередача, документальный фильм и т.п.).

– **Публикация в печатном издании** (статья, очерк и т.п.).

– **Публикация в сетевом издании** (статья, очерк и т.п.).

Общий объем печатных работ – не менее 1 полосы формата А3, видеоматериалы и аудиоматериалы представляются на электронном носителе. К материалам на национальных языках должны быть приложены переводы на русском языке в печатном варианте. Ссылки на публикации в сети Интернет представляются в виде цветных скриншотов, содержащих браузерную строку с читаемой ссылкой на материал, а также в виде активной гиперссылки на материал. Макеты наружной рекламы должны быть представлены на электронном носителе, включая исходные файлы.

Работы оценивает конкурсная комиссия из представителей министерств, ведомств, учреждений и общественных организаций Республики Дагестан.

Основанием для участия в конкурсе являются предоставленные в комиссию собственноручно заверенные авторами или их уполномоченными представителями, руководителями СМИ

заявки для участия в конкурсе.

Состав заявки:

– заявление (свободная форма) автора или его уполномоченного представителя, или руководителя СМИ на имя министра информатизации, связи и массовых коммуникаций Республики Дагестан – обязательно;

– конкурсная работа (материал) – обязательно;

– данные об охвате материало аудиторию в Республике Дагестан, данные о тональности восприятия материала – по желанию автора.

Подведение итогов конкурса с определением победителей осуществляется два раза в год – в июне и декабре. Комиссия рассматривает поданные в срок заявки и принимает решение о награждении победителей. Последний срок подачи заявки – 15 декабря текущего года.

Для победителей конкурса учредаются премии в номинациях:

– **Видеоматериал**. Общий полугодовой фонд составляет 100 тыс. рублей включая: первая премия – 50 тыс. рублей, вторая – 30 тыс. рублей, третья – 20 тыс. рублей.

– **Публикация в печатном издании**. Общий полугодовой фонд составляет 25 тыс. рублей, включая: первая премия – 12 тыс.

рублей, вторая – 7 тыс. рублей, третья – 6 тыс. рублей.

– **Публикация в сетевом издании**. Общий полугодовой фонд составляет 50 тыс. рублей, включая: первая премия – 25 тыс. рублей, вторая – 15 тыс. рублей, третья – 10 тыс. рублей.

Награды присуждаются за глубокое и яркое освещение антиэкстремистской тематики, профессионализм и оригинальность подачи материалов, степень охвата аудитории.

Журналистские и авторские работы направляются по адресу: г.Махачкала, ул.Насрутдинова, 1а (2-ой этаж), кабинет 8, Министерство информатизации, связи и массовых коммуникаций РД, отдел по взаимодействию со СМИ. Копии материалов направляются на электронный адрес: komsmi-rd@mail.ru и m.ahmedhanova@minsvyazrd.ru

Информация предоставляется по телефонам: +7 8722 510360 или + 7 8722 510354.

Итоги конкурса обнародуются в республиканских средствах массовой информации и на сайте Министерства <http://minsvyazrd.ru> (<http://rdpress.ru>).

Положение о конкурсе размещено на сайте Министерства <http://minsvyazrd.ru> (<http://rdpress.ru>) в разделе «Документы», подраздел «Конкурсы и гранты».

ХУЪРУЪГРИН ХУЪРУЪКАЙ ФИЛЬМ КЪАЛУРНА

М.НАРИМАНОВ

И йикъара Москвада Ахцегъ райондин Хуъруъгрин хуъруъкай документальный фильм къалурна. «Ина 300 йисан минара, эфирин адетар ава. «Люминари» Центрдин цлал Илон Маскадин портрет куърсарнава, куъчеда лагъайтла, къвалин гъайванар къекъезва. И кардай чаз алатай ва жележдин девир, хуъруън умуърдин адетар ва дегишвилер, технологияр, гъайбатлу мумкинвилер акъазва...» – фильм яратмишайбуру виче и мукъвара надир «Люминари» Центр ачухай къадим ва вичихъ хас тир лишанар авай лезги хуърерикай садакай чпин фикрар лагъана. Лишанлу кар ам я хьи, Центр мергъяматлувилин «Просвещение» фондуни

шегъерриз ва хуърериз физва ва абуру инра жаванар патал пулсуз вахтунин школар кыле тухузва.

яратмишнава.

Фильм аслу тушир «Кружок» твар алай образованидин проектди гъазурнава. Адан сергъятра аваз муаллимар, энтузиастар ва жегъил пешекарар гъвечги

Кинофильм Москва шегъерда Берсеневская набережная 14/5 адресда авай «Стрелка» Институда къалурна. Тамашачийривай документальный мадни 4 фильмикайни лезет хкудиз жеда.

ЛЕЗГИ ЧАЛАЗ ТАРЖУМА АВУНВА

Дагъустандин ктабрин издательствода лезги шаир, зари ва публицист Азиз Мирзебегован «Чехи шаир ва просветитель» твар алай цлий ктаб чапдай акъатнава. Ам Дагъустандин твар-ван авай алим, просветитель Гъасан-эфенди Алкъадарскийдин умуърдиз ва яратмишунриз талукъарнава. Ктаб алимдин 185 йисаз бахшнава ва гъакъикъи делилрин бинедаллаз къхенва. Ада философдин гзаф терефрин яратмишунрин къвалахрин вири девирар ачухарнава.

Кылдин раздел Гъасан-эфенди Алкъадарскийдин «Ассари Дагъустан» твар алай ктабдиз бахшнава. Ина гзаф къадардин чешмейрин бинедаллаз арабрин чапхунчийрин вахтарилай 19-асирдин эхирдалди

Дагъустандин халкъарин тарих сифте яз ачухарнава. Гъасан-эфенди Алкъадарскийдин яратмишунриз алай аямдин машгур алимри ва литературоведри къимет ганва. «Экинчи» («Пахарь») газетдин чинра чапнавай адан шииррин ва макъалайрин таржумайри къетген чка къазва.

Идалайни гъейри, авторди Азербайжандин шаир, арифдар, философ Низами Гянджевиди къхенвай «Эбеди багъ. Хкъянавай эсерар» твар алай ктаб лезги члалал акъуднава. Ина Низами Гянджевидин лирикадин эсерар ва поэмайрай чуклар къватлнава, эсеррин надирвал, автордин гуьгъулар ва гъиссер къалурнава.

СПОРТ

ИТИЖЛУ АКЪАЖУНАР

Сентябрдин эвелра А.Гъаниеван тварунихъ галай ДЮСШ-дин спортдин майдандал 2005-йисуз ва гъадалайни вилик дидедиз хъанвай жаванрин арада спортдин акъажунар кыле фена. Абуру «УКСМПТИ» МКУ-дин спортдин, жегъилрин политикадин ва туризмдин отделди А.Гъаниеван тварунихъ галай ДЮСШ-дихъ галаз санал

тешкилнавай. Спортдин акъажунар терроризмдихъ галаз женгина рейсавилин Йикъаз талукъарнавай. Абуру «Ахцегъ райондин жегъилар наркотикриз ва терроризмдиз акси я!» лишандик кваз кыле фена.

Акъажунар 4 жуьредай тешкилнавай. Турникдал хкажунай 1, 2 ва 3-чкаяр, талукъ тирвал, Керим Абдулкеримова, Мирзе Алиханова ва Тимур Гъажиева

кыуна. Яргъивилиз хкадарунай 1, 2 ва 3-чкаяр Рустам Таирова, Намик Байрамбегова ва Артур Агъмедова къачуна. 50 метрдин мензилдиз зверунай 1, 2 ва 3-чкайриз Агъмед Абдулгъашумов, Артур Агъмедов ва Мирзе Алиханов лайихлу хъана. Командный эстафетадай 1, 2 ва 3-чкаяр «Ахцах», «Ахты-чай» ва «Шарвили» командайри кыуна.

ГЪА ИКНИ АМУКЪДАЧ

«Шерифали бубадин насигъатар» ктабдай

Алвер ийиз къунши шегъердиз физвай тажирдиз аквада хьи, никле са кесиб лежберди вичин папахъ галаз цан цазва. Лежбер векинник ква, туьрез папан гыле ава. Салам гана, абурун никлин къерехдив гвай таран пуна ацукъна са геренда ял яда. Тажирди лежбердин язух члугвадай хътин ихтилат ийидайла, лежберди сабурувилелди «И дуньяда вири физва, дегиш жезва, гъа икни амукъдач» – жаваб гуда.

Къведай йисуз мад гъа и чкадал тажирдиз таниш лежберди яиралди цан цаз аквада. Хваш-беш авуна, абуру чай хъваз ацукъна суьгъбетзавайла, леж-

берди мад «Гъа икни амукъдач» лугъуда.

Са къве йис алатайла, тажирдин рехъ гъа инай тир къван, адаз аквада хьи, таниш лежбер мулкарин иеси – девлетлу кас хъанва. Вич таран сериндик ацукъна, никле батракри къвалахзава. Гъал-агъвал хабар кьурла, ада мад гъа вичин тегъерда «гъа икни амукъдач» лугъуда.

Алатда мад сад-къве йис. Гатфарихъ девейрни гваз вичин рехъ къунвай тажирди пара вил экъурда, тимил вил экъурда, амма таниш лежбер адаз и никлера жагъидач.

– Бес инра зи хванахва тир са къени лежбер кас авайди

ПОЭЗИЯДИН ДАФТАРДАЙ

Къазалийрин ГЪАСАН

ДИДЕД ХРАЙ ХАЛИЧА

Къвалахдилай хтай члавуз,
Халичадал ярх жеда зун.
Килигиз вилер къавуз,
Хияра аваз жеда зун.

Чин эцигна халичадал,
Вавди, диде, рахаз жеда.
Халичадин рангарай
Ви шикил заз акваз жеда.

Дидед храй халича ам,
Тебиатдин къшар авай.
Дуньядилай багъа я ам,
Дидедиз зи ухшар авай.

Акъ жеда гъамиша заз,
Дидедал чан аламай хъыз,
Балайрин гъил гыле аваз
Чахъ гъамиша галамай хъыз.

ЧАЗ БАГЪА ТИР СУЛЕЙМАН БУБА!

Гомер лагъай твар къачур,
Дуньядиз хъана машгур.
Лезги халкъ виниз авур,
Чаз багъа тир Сулейман буба.

Алатнатан гзаф вахтар,
Алмасдилай хци цларар.
Гъар девирда гуз цларар,
Чаз багъа тир Сулейман буба.

Несилриз чидач жегъил,
Ктабрай акуна шикил.
Са девирдан тахай сефил,
Чаз багъа тир Сулейман буба.

Девлетлуйриз вун акси,
Кесибарни авуна экуь.
Аманат халкъдин лезги,
Чаз багъа тир Сулейман буба.

САМОВАРДИН ЧАЙ

Хуш я вун рангуниз,
Нуш я вун дадуниз,
Гаф авач акулуниз,
Самовардин чай.

Вахтунда гъана къанда,
Стодал хъана къанда.
Куз-куз хъвана къанда,
Самовардин чай.

Клан жеда виридаз,
Жегъилдизни къуьзуьдаз.
Чимидазни мекидаз,
Самовардин чай.

Ваз лугъун за якъин,
Дуст я вун зи риклин,
Виридалай ширин,
Самовардин чай.

КАМАЛДИН ХАЗИНАДАЙ

Агъилрин умуърдин куьлегар жегъилрин гыле ава.
Къуьзуьвал дарман авачир азар я.
Къуьзуьвал хабарни авачиз къведа.
Чуру цегърекни жеда, акъул къанда, акъул.
Чехи бармак хуьдай къилин

къанда.
Чехида са таб авуртла, гъвечлида къад табда.
Чехида чехи рекъер къалурда.
Чехидаз яб тагайдан пел цла акъада.
Чехиди фагъум-фикирна рахада.

тир, ам гъич акъазвач хьи? – суракъда тажирди никле къвалахзавайбурувай.

– Ам амач, стха, кечмиш хъана, – жаваб гуда адаз сада.

– Рагъмет хуьй вичиз, пара хъсан кас тир. Са дуба авун патал сур хъайитгани къалурна ман, – таваккуь ийида.

Фена килигайтла, сурун къилихъ галай къванцелни «Гъа икни амукъдач» нетижалу келлемайар атанва. Зулухъ элкъвена хкверла адаз аквада хьи, факъирдин сурни амач: селди тухванва.

Эхъ, и фана дуньяда гъакъикъатдани вири дегиш жезва. Алагъдилай гъейри эбеди гъич са шейни авач. Авай гъакъикъатдал, къисметдал рази яз, алакъдай хъсанвализ, умуьр кечирмишна къанда. Хъсанвили хъсанвал, писвили писвал арадал гъида. Зегъмет-азиятдихъ мублагъвални гала.

СА ТИМИЛ ХЪВЕР

Милиционерди вичин машиндик къуьзуь кьари кутунвай шофердивай хабар къазва:

– Ам вилик акагайди акурла, вуна сигнал къванни вучиз ганач?

– Заз адаз кичле жедай хъиз хъана, – жаваб гана шоферди.

– Чан руш, – хуьрез-хуьрез лугъузва бубади, – за ваз ахътин жегъил жагъурнава хьи, мад рахун хъийимир. За ам вун рази жедайди я лагъана, рекъе хтуна.
– Я дах, зун адаз фейила, бес, амукъзавай дидедин язух тушни?

– Ваз кичле жемир, чан руш, амни жувахъ галаз тухвайтла жеда вавай.

Чайханада ацукънавайда, хъел кваз иесидиз эверна, лугъузва:

– Им яни куь туьнт чай?

– Эхъ, гъелбетда. Гъа са хупл авурвалди акунани ваз вун гъикл туьнт хъанватла.

Ресторанда цлал «Чи чехиди цлийиди я» лугъудай гафар къхенва.

Гъамиша иниз къвезвайда официантдиз лугъузва:

– Чехиди заз исаяда акулнай эхир. Ам гъикл цлийиди хъанвайди я?

– Са гъафтедин вилик ам эвленмиш хъана, – жаваб гана официантди.

Утерянные два диплома об окончании Ахтынского ПУ №29 в 2008-2010 годах, выданные Арсену Алиевичу РУСТАМОВУ, считать действительными.

Утерянный диплом об окончании Ахтынского ПУ №29 в 2005 году, выданный Мадриду Алиевичу РУСТАМОВУ, считать действительным.

ЦИЙИ ДУНЬЯ

(Новый мир)

Учредитель:

Администрация
Ахтынского района
Республики Дагестан
Главный редактор
Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ

Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.

Адрес редакции и издателя:
368730, РД, Ахтынский район,
с. Ахты, ул.Герейханова, д.33.

Телефон главного редактора
8(988)-654-59-49

Электронная почта газеты:
newworld1928@mail.ru

ИНДЕКС 63312

Газета «Новый мир» сверстана и отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru

По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М»

Время подписания в печать по графику 14.00.
Подписано в печать 14:00
Газета выходит 52 раза в год.

Тираж 1500 экз. Заказ №